

МЕКТЕПКЕ ЧЕЙИНКИ БИЛИМ БЕРҮҮ
ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
PRE-SCHOOL EDUCATION

УДК 372.6

Кутманалиева Д.О., Мамбетакунов У.Э.

Т.Эрматов атындагы Бишкек музыкалык-педагогикалык институту
**МЕКТЕП ЖАШЫНА ЧЕЙИНКИ БАЛДАРДА СОЦИАЛДЫК
КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮКТҮ КАЛЫПТАНДЫРУУ**

Кутманалиева Д.О., Мамбетакунов У.Э.

Бишкекский музыкально-педагогический институт им. Т.Эрматова
**ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

Kutmanaliev D.O., Mambetkunov U.E.

Bishkek Music and Pedagogical Institute named after T.Ermatova
DEVELOPING SOCIAL COMPETENCE IN PRESCHOOL CHILDREN

Аннотация: Макалада мектепке чейинки курактагы балдардын социалдык компетенттүүлүгүн калыптандыруу маселеси Кыргызстандын билим берүү системасынын жана “Мектепке чейинки билим берүү жана балдарды багуу” мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык каралат. Ар кандай мамилелерди талдоо менен социалдык компетенттүүлүктүн аныктамасы сунушталат: бул адамдын коомдо ийгиликтүү жашап, иштешүүсүнө, натыйжалуу баарлашуусуна жана коомдук маселелерди чечүүсүнө мүмкүндүк берүүчү сапаттардын жыйындысы. Социалдык компетенттүүлүктүн түзүмдүк компоненттерине – мотивациялык, когнитивдик, жүрүм-турумдук жана эмоционалдык компоненттерге өзгөчө көңүл бурулат. Макалада мектепке чейинки билим берүү уюмдарында социалдык көндүмдөрдү өнүктүрүүнүн практикалык ыкмалары (оюндар, биргелешкен иш-аракет, кырдаалдарды моделдөө) кеңири сүрөттөлүп, үй-бүлөнүн чечүүчү ролу жана тарбиячылар менен ата-энелердин тыгыз кызматташтыгы зарылдыгы баса белгиленет. Социалдык компетенттүүлүктү өз убагында калыптандыруу баланын мектепке ийгиликтүү ыңгайлашуусуна жана келечектеги коомдогу турмушуна негиз түзөрү баяндалат.

Түйүндүү сөздөр: социалдык компетенттүүлүк, компетенттүүлүк, социалдык көндүмдөр, коммуникация, мамиле жасоо, баарлашуу, эмоциялар, эмпатия, чыр-чатакты (конфликттерди) чечүү.

Аннотация: В статье рассматривается проблема формирования социальной компетентности у детей дошкольного возраста как приоритетная задача современной системы образования Кыргызстана в свете требований Государственного образовательного стандарта. Анализируя различные подходы, предлагается

определение социальной компетентности как совокупности качеств, позволяющих человеку успешно жить и взаимодействовать в обществе, эффективно общаться и решать социальные задачи. Особое внимание уделяется структурным компонентам данной компетентности: мотивационному, когнитивному, поведенческому и эмоциональному. В материале подробно описаны практические методы и приёмы развития социальных навыков в дошкольных организациях (игры, совместная деятельность, моделирование ситуаций), а также подчёркивается решающая роль семьи и необходимость тесного сотрудничества педагогов с родителями. Отмечается, что своевременное формирование социальной компетентности закладывает основу для успешной адаптации ребёнка в школе и его дальнейшей жизни в обществе.

Ключевые слова: социальная компетентность, компетенция, социальные навыки, общение, отношения, беседа, эмоции, эмпатия, разрешение конфликтов.

Abstract: This article examines the issue of developing social competence in preschool children as a priority for the modern education system of Kyrgyzstan, in light of the requirements of the State Educational Standard. Analyzing various approaches, a definition of social competence is proposed as a set of qualities that enable a person to successfully live and interact in society, communicate effectively, and solve social problems. Special attention is paid to the structural components of this competence: motivational, cognitive, behavioral, and emotional. The material describes in detail practical methods and techniques for developing social skills in preschool settings (games, collaborative activities, situation modeling), and emphasizes the crucial role of the family and the need

for close cooperation between educators and parents. It is noted that the timely formation of social competence lays the foundation for a child's successful adaptation to school and their future life in society.

Key words: social competence, competency, social skills, communication, relationships, conversation, emotions, empathy, conflict resolution

Мектепке чейинки билим берүүнүн негизги максаты баланы жашоого жана мектепке баштапкы даярдоо, анын чыгармачыл жөндөмүн өнүктүрүү болуп саналган тарбиялоого жана окутууга багытталган билим берүү деңгээли [2, 22].

Мектепке чейинки курактагы балдардын социалдык өнүгүү маселеси бүгүнкү күндө мектепке чейинки билим берүү үчүн артыкчылыктуу маселе болуп саналат. Мектепке чейинки курактагы балдардын социалдык компетенттүүлүгүн өнүктүрүү Кыргызстандын билим берүү системасынын, анын ичинде мектепке чейинки билим берүүнүн учурдагы трансформациясы, ошондой эле "Мектепке чейинки билим берүү жана балдарды багуу" мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптары менен тыгыз байланышта.

Балалык – бул өзгөчө мезгил, анын маңызы - баланын жетилүү жана чоңдордун социалдык дүйнөсүнө кирүү процесси. Алар коомдук жашоонун маданий, адеп-ахлактык эрежелерин жана үлгүлөрүн өздөштүргөн сайын, алардын социалдык компетенттүүлүгү – өз иш-аракеттерин баалоо жана башкалар менен натыйжалуу өз ара аракеттенүү жөндөмү өнүгөт [5, 61].

Баарыбыз билгендей, адам ымыркай кезинен тартып эле коомдук жандык катары калыптанат, ал үчүн айлана-чөйрө шарт гана эмес, өнүгүүнүн булагы да болуп саналат. Баланын чөйрө менен, эң оболу социалдык чөйрө, өзгөчө микрочөйрө менен өз ара мамилеси, адамзат жараткан маданиятты өздөштүрүүсү анын психикалык өнүгүүсүндө жана инсандыгын калыптандырууда негизги ролду ойнойт. Ошол себептен, балдарда социалдык компетенттүүлүктү калыптандыруу эрте жашынан баштоо зарыл.

Р.Н.Симонованын макаласында социалдык компетенттүүлүк – бул мектепке чейинки куракта пайда болгон интегративдүү жаңы түзүлүш катары каралат. Ал баланын ар кандай социалдык өз ара аракеттенүүлөрүндө көрүнүп, социалдык мамилелерди түзүүгө шарт түзөт [5, 61].

Адабияттарда белгиленгендей, компетенция (латын сөзү) – укукка тиешелүү – туура келет, дал келет дегенди түшүндүрөт. 1. Кайсы бир органдын же кызмат адамынын ыйгарым укуктарынын жыйындысы. 2. Адамдын тигил же бул суроолорду чечүү боюнча билими, билгичтиги жана тажрыйбасы. Кимдир бирөө жакшы өздөштүргөн, мыкты билген, каныккан маселе же кандайдыр бир иш тармагы. Компетенттүү – 1) белгилүү бир тармактан маалыматы бар, кабардар, билими жетишерлик болгон, адистиги жетик адам; 2) бир нерсени чечүү, аткаруу үчүн толук укукка ээ өкүл. Компетенттүүлүк – компетенти бар, билим жагынан такшалгандык, мыкты билгендик, жетиктик. Компетенттүүлүк – кесиптик кызмат адамынын күндөлүк милдеттерди аткаруу жана пайда болгон маселелерди чечүүгө болгон даярдыгы жана жөндөмдүүлүгү. Ал өзүнө билимдин мобилдүүлүгүн, методдордун ийкемдүүлүгүн жана ой жүгүртүүнүн рационалдуулугун камтыйт [4, 33].

Мектепке чейинки баланын социалдык компетенттүүлүгү төмөнкү компоненттерди камтыйт [5, 61]:

- мотивациялык компонент – бул баарлашууга жана жактырууга болгон муктаждык, бала үчүн маанилүү болгон адамдардын – чоңдордун жана теңтуштарынын арасында белгилүү бир орунду ээлөөгө умтулуу;

- когнитивдик же таанып-билүү компоненти – айлана-чөйрө тууралуу негизги түшүнүктөрдүн болушу, коомдогу адамдардын өз ара мамилелери жөнүндө маалымдуулук, өзүнүн индивидуалдуулугун аңдоо;

– жүрүм-турумдук (же түздөн-түз коммуникативдик) компонент – чөйрө менен натыйжалуу өз ара аракеттенүү, маданияттуу коомдо кабыл алынгандай жүрүм-турум жасай билүү жөндөмү;

– эмоционалдык компонент – өзүнүн сезимдерин жана эмоцияларын (түшүнүү, билдирүү), ошондой эле башка адамдардын сезимдерин жана эмоцияларын туура кабыл алып, жөнгө сала билүү жөндөмү.

Биздин айрым адабияттардын мазмунун талдоодон кийинки колдоно турган социалдык компетенттүүлүктүн аныктамасы төмөнкүчө: социалдык компетенттүүлүк бул адамдын коомдо, ар кандай социалдык кырдаалдарда өзүн туура алып жүрүүсүн, башкалар менен натыйжалуу баарлашуусун, өзүнүн билимин, социалдык көндүмдөрүн туура колдонуп, мамилелерди түзүп, коомдук маселелерди чечүү жөндөмдүүлүгү, башкача айтканда, коомдо ийгиликтүү жашап кетүү жана иштешүү үчүн зарыл болгон жалпы сапаттардын жыйындысы. Баарыбыз түшүнүп атабыз сөзсүз баланын жаш өзгөчөлүгүн эске алуу менен социалдык компетенттүүлүктү калыптандырышыбыз керек.

Кыргыз Республикасынын “Мектепке чейинки билим берүү жана балдарды багуу” мамлекеттик билим берүү стандартында социалдык-коммуникативдик компетенттүүлүктүн курамдык бөлүктөрү жана негизги компетенттүүлүктүн индикаторлору белгиленген. Мисалы, компетенттүүлүктүн курамдык бөлүктөрү - өз ойлорун так жана натыйжалуу айта билүү, ар кандай аудитория менен өз ара аракеттенүү жана баарлашуунун ар кандай формаларын колдоно билүү. Негизги компетенттүүлүктүн индикаторлору болуп - өз идеяларын жана пикирлерин эркин айтуу; баарлашуунун вербалдык жана вербалдык эмес формаларын колдонуу; баарлашуу үчүн мамлекеттик, расмий жана башка тилдерди колдонуу [3].

Стандарттын талаптарына ылайык мектепке чейинки курактагы балдарда социалдык көндүмдөрдү өнүктүрүү алардын жалпы билим алуусунун жана коомдук жашоого даярдоонун маанилүү фактору болуп саналат. Социалдык көндүмдөр бала кезинен эле өздөштүрүлүшү керек болгон "мамилешүүнүн алиппесинин" түрү. Алар баланын социалдык топко оңой кирерине, достук мамилелерин түзөөрүнө, ар түрдүү кырдаалдарда жаралуучу чыр-чатактарды чечүүгө жана теңтуштар менен чоңдордун арасында өзүн бактылуу сезишине таасир этет.

Социалдык көндүмдөрдү калыптандыруунун негизги максаты деп төмөнкүлөрдү белгилесек болот:

- мектепке чейинки курактагы балдарды позитивдүү социалдаштыруу;
- балдарды социалдык-маданий нормаларга үйрөтүү;
- үй-бүлөнүн, коомдун жана мамлекеттин салттары менен тааныштыруу.

Мектепке чейинки курактагы балдардын социалдык компетенттүүлүгү төмөнкү аспектилерди камтыйт [7, 168]:

– мотивациялык (башкаларды эң жогорку баалуулук катары кабыл алуу, боорукердикти, жардамды жана боорукердикти көрсөтүү);

– когнитивдик (башкаларды билүү: алардын кызыкчылыктарын, муктаждыктарын, маанайын, кыйынчылыктарын жана эмоционалдык абалын түшүнүү);

– жүрүм-турумдук (этикалык жактан баалуу жүрүм-турум үлгүлөрүн тандоо менен байланышкан).

Мектепке чейинки билим берүүнүн педагогикалык жамааты ар бир балага жекече мамиле жасоонун негизинде, ата-энелердин колдоосу менен, балдардын социалдык көндүмдөрүн өркүндөтүү үчүн уникалдуу шарттарды түзүп, ар түрдүү усулдук ыкмаларды колдонот.

**Мектепке чейинки билим берүү уюмдарында балдардын социалдык көндүмдөрүн
өнүктүрүүгө сунушталган ыкмалар**

№	Усулдук ыкма	Усулдук ыкмаларды колдонуу боюнча түшүндүрмө
1.	Оюн жана оюн ыкмалары	Мектепке чейинки балдар үчүн оюн алардын жашоосунда негизги ролду ойнойт. Оюн аркылуу балдар ар кандай социалдык кырдаалдарга туш болушат, ошону менен өз ара аракеттенүү жана баарлашуу жөндөмдөрү өсөт. Ар кандай оюндарга катышуу менен балдар бири-бири менен кызматташууга үйрөнүшөт жана эмпатиясын жакшыртышат.
2.	Биргелешип командада иштөө	Долбоорду аткаруу же эс алуу иш-чаралары сыяктуу биргелешкен иш-чараларды уюштуруу балдарга чогуу иштөөгө, жоопкерчиликтерди бөлүшүүгө жана жалпы көйгөйлөрдү чечүүгө үйрөнүүгө жардам берет. Бул тажрыйба социалдык көндүмдөрдү гана эмес, жоопкерчилик сезимин да өнүктүрүүгө жардам берет. Командада иштөөнү талап кылган топтук тапшырмаларды уюштуруу балдарга командалык иштин маанилүүлүгүн түшүнүүгө жардам берет. Командалык иш-чаралар балдардын бир максатка жетүү үчүн биргелешип иш алып барууга, достукту чындап, бири-бирин сыйлоого тарбиялайт.
3.	Эмоцияларды талкуулоо	Балдарды эмоцияларын таанууга жана билдирүүгө үйрөтүү маанилүү. Тарбиячылар балдарды өз эмоциялары жана сезимдерин менен бөлүшүп, оор кырдаалда бири-бирине кантип жардам бере аларын талкуулаган иш-чараларды өткөрө алышы керек. Бул эмпатияны жана өз ара түшүнүүнү өнүктүрүүгө жардам берет.
4.	Балдардын достук мамилелери жана насаатчылык	Балдар ортосунда достук мамилелерди түзүүгө үйрөтүү керек. "Дос" системасы аркылуу балдар теңтуштары менен бири-бирине туура мамиле жасоого, ынтымактуу болууга үйрөнөт. Ошондой эле балдардын ар түрдүү адамдар менен баарлашууга, аларга өнөктөш болууга жардам берет. Жогорку топтун балдары насаатчынын ролун да өзүнө ала алышат. Бул аларда лидерлик сапаттарды өнүктүрүүгө жана кичүү балдардын арасында аларга болгон сый-урматты жана ишенимди өнүктүрүүгө жардам берет.
5.	Үлгүлүү моделдер	Тарбиячылар жана ата-энелер балдар үчүн жакшы социалдык үлгү катары кызмат кылуу өтө маанилүү. Чоңдордун жүрүм-туруму, ар кандай кырдаалдарга реакциясы жана баарлашуу стили, албетте, балдардын келечекте өзүн кандай алып жүрөөрүнө таасир этет. Башкалар менен болгон мамиледе көңүл бурууну, сыйлоону жана сабырдуулукту көрсөтүү маанилүү.
6.	Чыр-чатакты чечүү же конфликттерди башкаруу ыкмалары	Балдар арасындагы чыр-чатактар балалыктын бир бөлүгү. Балдарды талаш-тартыштарды конструктивдүү чечүүнү үйрөтүү маанилүү. Көйгөйлөрдү талкуулоону жана компромисске келүүнү үйрөнүү балдарга кыйынчылыктарды агрессиясыз жеңүү жөндөмүн өнүктүрүүгө жардам берет. Тарбиячылар топтордо болгон кырдаалдарды балдар менен талкуулоо жана чыр-чатактарды чечүүнүн ар кандай жолдорун талдоо үчүн колдоно алышат. Бирок бул өтө кылдаттык менен жасалышы керек.

Балдардын социалдык компетенттүүлүгүн калыптандырууда алардын сүйлөө көндүмдөрүн өнүктүрүүнүн мааниси абдан чоң. Тарбиячылар балдардын сүйлөө жөндөмүн, башкача айтканда, сүйлөшүү, баарлашуу, мамиле түзүү жөндөмүн, балдардын өз ара аракеттенүүсүн өнүктүрүүгө жана алардын сөз байлыгын кеңейтүүгө жардам бере турган иш-чараларды ар дайым уюштурушу керек. Сабактарда жана сабактардан тышкары балдар менен турмуштук окуяларды талкуулоо, балдарга адабий китептерди окуу, окуганыңызды талдоо, алардын маани-маңызын түшүнүүгө жардам берүү, ошого карата балдардын өз оюн айтып берүүсүнө түрткү берүү иш-чаралары сунушталат.

Албетте, социалдык көндүмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүү үчүн балдар өздөрүн эркин жана ишенимдүү сезе турган ыңгайлуу жана коопсуз чөйрөнү түзүү маанилүү. Балдардын өзүнө болгон ишенимин өрчүтүүгө жардам берүү үчүн тарбиячылар топтун өз

ара аракеттенүүсүн колдоп, жакшы иштерге үндөп, ийгиликтерди колдоп турушу керек. Ошондой эле ар бир баланын психологиялык жана эмоционалдык бакубаттуулугун камсыз кылуучу, балдарды достук мамиледе ойногонго, элдик салт-санааларына жана үрп-адаттарына болгон урмат-сыйды калыптандыруучу өнүктүрүүчү чөйрө болууга тийиш.

Бала алгачкы социалдык көндүмдөрдү үй-бүлөдө өздөштүрө баштайт. Себеби, үй-бүлө — коомдун эң кичине, бирок эң маанилүү тарбиялык чөйрөсү. Ар бир инсан биринчи жолу жүрүм-турум, баалуулук, сүйүү жана жоопкерчилик сыяктуу сапаттарды үй-бүлөдө үйрөнөт. Ошондуктан үй-бүлө коомдун руханий, адептик жана маданий баалуулуктарын муундан муунга өткөрүп берүүчү негизги институт болуп саналат [6, 101].

Ошондой эле үй-бүлө мектепке чейинки курактагы баланын инсан катары калыптанышынын негизги чөйрөсү. Баланын кулк-мүнөзүн, анын инсандык негизги сапаттарын калыптандыруунун, биринчи кезекте жакынкы чоң адамдар менен болгон мамилелер аркылуу кабыл алынган тышкы дүйнө менен болгон байланыштардын жана мамилелердин калыптанышынын алгачкы формасы болуп үй-бүлөсү саналат.

Ата-энелер балдардын социалдык көндүмдөрүн өнүктүрүүгө таасир этүүчү негизги фигура болуп саналат. Баланын ар тараптуу өсүп-өнүгүшүнө ыңгайлуу шарттар түзүлгөндө гана үй-бүлө ийгиликтүү тарбия жүргүзө алат:

- үй-бүлөдөгү өз ара жылуу, сылык-сыпаа, достук мамилелер, сүйүү жана кубаныч сезимдердин орун алышы, ата менен эненин бири-бирин урматтоосу, балдарына болгон мээрим жана аларды тарбиялоодогу жоопкерчилигин сезүүсү;
- ата-эненин коомдук турмушка, окууга, эмгекке ар дайым көңүл буруусу, чоң-кичине иштерде бири-бирине жардам жана колдоо көрсөтүүсү;
- үй-бүлөнүн бардык мүчөлөрдүн тең укуктуулугуна жана кадыр-баркын сыйлоого негизделген принципалдуу талаптары;
- үй-бүлөдөгү күнүмдүк турмушту уюштурууга, үй-бүлөлүк экономикалык маселелерин чечүүгө, үй чарбасын жүргүзүүгө, ошондой эле окуу, музыка угуу, театрда жана киного баруу жана башка эс алууну уюштурууга балдарды тартуу.

Демек, үй-бүлө - баланын биринчи баарлашуу мектеби. Ошону менен бирге, үй-бүлөлөр баланын өнүгүсүнө, анын социалдык калыптануусуна оң жана терс таасирин тийгизет, себеби, үй-бүлөлөр ар кандай болот, бири бала үчүн жагымдуу шарттарды түзсө, бири жагымсыз үй-бүлө болот.

Ошентип, ата-энелер балдардын социалдык көндүмдөрүн калыптандырууда негизги ролду ойнойт. Аларга мектепке чейинки билим берүү уюмдарында колдонулган ыкмалар жөнүндө маалымат берүү жана аларды жалпы иш-чараларга тартуу маанилүү. Ата-энелер аталган маалыматтарды ата-энелер чогулуштарында, тарбиячылар менен биргелешкен иш-чараларда, майрамдарда алышат. Тарбиячылардын ата-энелер менен бирдиктүү иш аракеттери балдарга үйдө да, бала бакчада да социалдык көндүмдөргө ээ болууга жардам берет.

Ата-энелерге усулдук сунуштар:

- диалог аркылуу күн сайын балаңыздын бала бакчадагы иш-аракеттерине кызыгып, көргөндөрүн талкуулап, сүйлөшүү керек;
- үйдө балаңыз менен жашына ылайыктуу оюндарды (мазмундуу-ролдуу оюндарды, стол үстүндө ойнолуучу дидактикалык оюндарды, кыймылдуу оюндарды) ойноо керек; алдын ала кайсы оюн ойнойбуз же, тескерисинче, оюндан кийин оюн тууралуу талкуулоо;
- балаңыздын чыгармачылыгын өнүктүрүңүз: балаңызга өзүнүн чиймелерин, сүрөттөрүн тартууга жана кол өнөрчүлүгүнө мүмкүнчүлүк бериңиз жана чыгармачылыгы тууралуу аңгемелеп, сүйлөп берүүсүнө үндөңүз;
- психологиялык жактан ыңгайлуу шарт түзүп бериңиз, балаңызды эмоцияларды билдирүүгө жана конфликттер тууралуу сүйлөшүүгө үйрөтүңүз. Мисалы, бала жомоктогу

же мультфильмдеги каармандарга карата өзүнүн ойлорун, эмоцияларын тилдин жардамы менен же мимика жана жесттери аркылуу көркөмдөп билдирүүсү.

- балаңызга ар кандай адамдар менен баарлашуу мүмкүнчүлүгүн бериңиз. Мисалы: конокко келген адамдар менен эркин баарлашуусу.

- кандайдыр бир маселени изилдеп жатканда ар тараптан кызыгып, ар тараптан карап, суроолорду берүү менен майда-чүйдөсүнө чейин тактаңыз [1, 37].

- балаңыздын сүйлөп бергенин уга билиңиз! Сиздин балаңыз менен баарлашууда негизги аспектилерге активдүү угуу, суроо бере алуу, өз позицияңыз менен бөлүшү, үндү жана эмоцияларды башкаруу, ошондой эле эмпатия жана такт кирет.

Корутунду:

- мектепке чейинки куракта социалдык көндүмдөрдү өнүктүрүү балдарга ачык-айрым, боорукер, сый-урматтуу жана түшүнүктүү болуп өсүүгө жардам берет;
- өз убагында жана туура жүргүзүлгөн тарбиянын натыйжасында мектепке чейинки курактагы балдар коомдук эрежелерге жана маданий нормаларга карата социалдык көндүмдөрдү көрсөтө алышат, анын ичинде коомго, башкаларга карата ачык, сый-урматтуу мамиле, жоопкерчилик, толеранттуулук, кызматташуу, чыр-чатакты чечүү, эмпатия жана башкалар;
- социалдык көндүмдөрдү калыптандыруучу иш-чараларга оюндар, командада биргелешип иштөө, баарлашуу жана эмоцияларды талкуулоо, лидерлик жана башкаларга жардам берүү кирет;
- социалдык көндүмдөрдү калыптандырууда тарбиячылардын жана ата-энелердин үлгүсү башкы орунда турат.

Боорукер жана компетенттүү баланы тарбиялоо оңой иш эмес. Бирок мектепке чейинки курактагы балдардын социалдык көндүмдөрүн калыптандырууга багытталган иш-чаралар алардын эрте өнүгүүсүнө олуттуу таасирин тийгизет. Балдар чоңойгон сайын өзү, теңтуштары жана айлана-чөйрөсү жөнүндө көп нерсени үйрөнүшөт. Туура калыптанган социалдык компетенттүүлүктүн натыйжасында балдар башка теңтуштары менен чогуу натыйжалуу өсүп өнүгүшүп, турмуштук көйгөйлөрдү чечип, максаттарына жете алышат.

Демек, социалдык компетенттүүлүк – бул адамдын коомдогу ийгилигинин ачкычы, башкалар менен жакшы мамиледе болууга, коомго активдүү катышууга мүмкүндүк берет, адамдын башкалар менен бирге жашоого, активдүү карым-катнашта болгонго даярдыгын жана жөндөмүн билдирет.

Адабияттар:

1. Бирназарова А. Ж. Заманбап билим берүүдө сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүүнүн ыкмаларын колдонуу / А. Ж. Бирназарова, Б. А. Бекмурзаева // Эл агартуу. – 2024. – №1. – С. 35-45.
2. Кудайкулова Ж. А. Мектепке чейинки билим берүү уюмдарындагы тарбиячынын кесиптик ишмердүүлүгүндөгү айрым маселелер / Ж. А. Кудайкулова // Эл агартуу. – 2025. – №5. – С. 22-26.
3. Кыргыз Республикасынын “Мектепке чейинки билим берүү жана балдарды багуу” мамлекеттик билим берүү стандарты [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://kao.kg/wp-content/uploads/2025/07/Приложение-1-на-кырг-ГОССТАНДАРТ-1.pdf>
4. Мамбетакунов Э. Компетентностный подход к педагогическому образованию / Э. Мамбетакунов, У. Мамбетакунов // Эл агартуу. – 2017. – №5-6. – С. 33-36.
5. Симонова Р. Н. Формирование социальной компетентности в процессе развития детей старшего дошкольного возраста / Р. Н. Симонова // Новая наука: Теоретический и практический взгляд. – 2016. – №1-1. – С. 61-64.
6. Токтобекова А. О. Үй-бүлө - тарбиянын башаты жана өзөгү, ата-эне жана коомчулук менен жигердүү иштөө / А. О. Токтобекова // Эл агартуу. – 2026. – №1. – С. 101-106.
7. Шиндикова Е. Д. Формирование социальной компетентности у детей дошкольного возраста с нарушениями речи / Е. Д. Шиндикова, Т. Н. Гушина. – Социальная компетентность личности: сборник научных статей. – Ярославль: Ярославский государственный педагогический университет им. К.Д. Ушинского, 2020. – 167-170 с.